

4. Карпенко Ю. А. Символічна функція власних назв у поезіях Т. Шевченка / Ю. А. Карпенко // Літературна ономастика: Збірник статей. – Одеса : Астропринт, 2008. – С. 37–39.
5. Неклесова В. Ю. Когнітивна природа власних назв на позначення часу: дис... канд. філол. наук : 10.02.19 / Неклесова Валерія Юріївна. – Одеса, 2010. – 230 с.
6. Berkowitz E. N. Marketing / E. N. Berkowitz, R. A. Kerin, S. W. Hartley, W. Rudelius. – The Irving/McGraw-Hill, 2000. – 736 p.
7. Hess H.W. Productive Advertising / Hess H.W. – Philadelphia : J. B. Lippincott, 1915. – 404 p.
8. Mc Connell C. R. Economics: Principles, Problems and Policies / C. R. Mc Connell, S. L. Brue. – McGraw-Hill Publishing Company, 1990. – 866 p.

УДК 811. 111'42

І. В. Недайнова,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Луганськ

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АНТИГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

У статті крізь призму дискурсного аналізу розглянуто відношення між двома реальіями сучасної картини світу – глобалізацією та антиглобалізацією – як такими, що формують певний концептуальний прошарок, сукупність двох споріднених, але при цьому і відмінних один від одного, концептів ГЛОБАЛІЗМ та АНТИГЛОБАЛІЗМ. Об'єктом нашого аналізу виступає антиглобалізаційний дискурс, а предметом дослідження є його комунікативно-прагматичний потенціал в умовах сучасної дійсності. Метою обраного аналізу є опис комунікативно-прагматичних намірів адресантів антиглобалізаційного дискурсу, що знаходить свою реалізацію в площині комунікативного блоку «Економіка».

Ключові слова: глобалізм, антиглобалізм, концепт, антиглобалізаційний дискурс, комунікативно-прагматичний потенціал, комунікативний блок.

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ АНТИГЛОБАЛИЗАЦИОННОГО ДИСКУРСА (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА)

В представленной статье через призму дискурсного анализа рассмотрены отношения между двумя реальіями современной картины мира – глобализацией и антиглобализацией – как такими, что формируют определенный концептуальный пласт, совокупность двух родственных, однако при этом и отличающихся друг от друга, концептов ГЛОБАЛИЗМ и АНТИГЛОБАЛИЗМ. Объектом нашего анализа выступает антиглобализационный дискурс, а предметом исследования является его коммуникативно-прагматический потенциал в условиях современной действительности. Цель нашей статьи – описание коммуникативно-прагматических намерений адресантов антиглобализационного дискурса, которые находят свою реализацию в коммуникативном блоке «Экономика».

Ключевые слова: глобализм, антиглобализм, концепт, антиглобализационный дискурс, коммуникативно-прагматический потенциал, коммуникативный блок.

COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC POTENTIAL OF THE ANTI-GLOBALIZATION DISCOURSE (A CASE STUDY OF THE ENGLISH LANGUAGE)

In the present article, in terms of the discourse analysis, the relationship between the two realities of the modern world picture – globalization and anti-globalization – is examined such as those that form a certain conceptual layer, i. e., a combination of two related, but at the same time different from each other concepts of GLOBALISM and ANTI-GLOBALISM. The object of our analysis is the anti-globalization discourse, and the subject of this study is its communicative and pragmatic potential in today's reality. The purpose of this article is to describe the communicative and pragmatic intentions of the anti-globalization discourse addressers, and these intentions of implementing their pragmatic goals lie in the economic setting which we call «Economy Communicative unit».

The constitutive characteristics of the anti-globalization discourse are viewed within the communication that has its signals, real communication functioning, its distant degree relationship between its communicants, the sufficient degree of the addressers' objectives and a special level of the communicants' ethics. Pragmatics of this type of discourse is realized through achieving of countering goals and strategy.

These performed criteria allow us to verify the status of GLOBALISM and ANTI-GLOBALISM as the conceptual correlates operating within a particular type of discourse, which has a unique, peculiar only to it, pragmatic communicative potential.

Key words: globalism, anti-globalism, concept, anti-globalization discourse, communicative and pragmatic potential, communicative unit.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасні наукові дослідження свідчать про те, що глобалізація сьогодні виступає основним вектором розвитку цивілізації і має свої стійкі характеристики в економічній, політичній, соціальній та культурологічній сферах (Бауман З., Бебик В., Гидденс Е., Даниленко В. П., Backhaus N., Ceglowski J., Held D., McGrew A.). Представлена світу як новий рівень його процвітання, глобалізація має за мету інтенсифікацію науково-технічного прогресу, укріплення демократії, поліпшення рівню життя людини та культурний розквіт тощо. Однак, факти, що спостерігаються в різних сферах сучасного життя (наприклад, волонтаристська діяльність керівників деяких могутніх країн, гегемонія політичних та економічних країн-лідерів, диктат певних міжнародних інститутів, небезпечний для навколишнього світу індустріальний розвиток та інші), говорять про дещо інші результати. Зафіксовані факти сприймаються світовою громадськістю та окремими індивідами неоднозначно, вони викликають полеміку, в якій піднімаються запитання про сутність глобалізації, про те, що очікуваний її сенс упорядкувати світ в прогресивному напрямку не спрацьовує та призводить до деполітизації та дерегуляції різних сфер глобального суспільства, про те, що вона руйнує традиційний системно-політичний світовий устрій, заснований на принципах державного суверенітету та національно-культурній інтеграції [3; 9; 10]. На наш погляд, саме такий стан сучасного суспільства і викликає до життя ряд практичних завдань, що потребують певних рішень. Ці рішення можуть знайти свою реалізацію в окремому дискурсивному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні роки в академічній науці зростає кількість праць, пов'язаних з проблемами дискурсу-теорії взагалі та аналізом різних видів дискурсу зокрема. Наше дослідження засновано на роботах відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Дем'янків В. З., Карасик В. І., Кубрякова О. С., Левицький А. Е., Потапенко С. І., Радзівської Т. В., Степанова Ю. С., Chouliaraki L., Dijk T.A. van, Fairclough N., Kintch W., Oral Y. та інших. Однак зауважимо, що робіт з аналізу саме антиглобалізаційного дискурсу в лінгвістиці до сьогодні не існує.

Формулювання цілей статті, постановка завдань. Актуальний дискурс, який виникає в одній з площин співвідношення двох концептів сучасної дійсності – ГЛОБАЛІЗМУ та АНТИГЛОБАЛІЗМУ, викликав наш науковий інтерес перш за все з причин малої вивченості їх дискурсивних просторів. Об'єктом нашого аналізу виступає антиглобалізаційний дискурс, а предметом дослідження є його комунікативно-прагматичний потенціал в умовах сучасної дійсності. Метою обраного аналізу є опис комунікативно-прагматичних намірів адресантів антиглобалізаційного дискурсу, що знаходить свою реалізацію в сфері економіки. Завданнями нашої розвідки є виявлення зон кореляції вищезначених концептів, окреслення їх дискурсивного простору, опис комунікативних характеристик та прагматичних намірів учасників цієї комунікації та виявлення ознак, що роблять цю комунікацію окремим видом дискурсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результатом різноманітних контрадикторних дій між двома елементами в окремому концептуальному прошарку сучасної картини світу – глобалізацією та антиглобалізацією, які проявляються в різноманітних семантичних взаємовідносинах в мовній системі, стають численні дискусії про їх відносини та ступені зіткнення інтересів. В свідомості мовця ці відносини реалізуються в бачення невід'ємності відношень між цими реаліями як такими, де актуалізація одного з них неодмінно передбачає актуалізацію іншого. Ми називаємо такі відношення корелятивними, тобто такими, що відбуваються між двома концептами в одному концептуальному прошарку сучасної картини світу та мають певні зони пересічення з іншими концептами. Наші попередні розвідки [1] привели до висновку, що когнітивними передумовами формування концепту АНТИГЛОБАЛІЗМ є вербальна передача інформації про глобалізаційні процеси та фіксація непогодженості між процесуальними моделями і очікуваними позитивними результатами при їх реалізації, які зберігалися в колективній свідомості. Здібність людини навчатися новим моделям поведінки через спостереження і аналіз непрямого досвіду (поведінка інших людей та її наслідки) [2; 5] і привела, на наш погляд, до формування нового досвіду, який окреслюється у відповідно новій концептуальній репрезентації. В когнітивному ракурсі ми розуміємо глобалізацію як сигнал для особистості переосмислити когнітивний елемент ГЛОБАЛІЗМ та як чинник, що викликав виникнення нового концепту сучасної картини світу АНТИГЛОБАЛІЗМ у вигляді інтегративної сутності, що має свою реалізацію в сучасному англомовному дискурсі. В сучасній картині світу формується концептуальний прошарок – сукупність двох споріднених, але при цьому і відмінних один від одного, концептів ГЛОБАЛІЗМ та АНТИГЛОБАЛІЗМ, при чому останній все більше претендує на свою самостійність.

В аспекті такого аналізу ми виділяємо комунікативні блоки, що стикаються з окресленими нами пересіченими зонами в концептуальному прошарку, де констатується інформація про когнітивний дисонанс між глобалізацією як прогресивним процесом та антиглобалізацією як джерелом опору негативним наслідкам глобалізаційної динаміки. В даній статті ми ведемо аналіз в площині комунікативного блоку «Економіка», що бачиться нам як функціонально-смыслова текстова одиниця, яка представляє собою вербальну презентацію одної чи декількох комунікативно-пізнавальних подій.

У комунікативному блоці «Економіка» зоною концептуальної кореляції концептів, що піддаються аналізу, виступає економічна сфера, в якій принципи економічного інтернаціоналізму, за думками певної частини населення світу, призводять до нерівноправного розвитку економік окремих держав і, як слідство, до знедолення простих людей [3; 7; 8]. Однак, специфіка антиглобалізаційного дискурсу і полягає саме в тому, що розгортаючись в певній площині та керуючись певними прагматичними настановами, комунікативні практики поширюються та починають проникати і в інші дискурси.

Один з прикладів нашої розвідки показує, як розвиток дискурсивної практики в економічному комунікативному блоці неодмінно торкається політичних питань, які тягнуть за собою підняття проблем соціально-культурної сфери.

Канадська газета «Huff Post» в статті «Davos 2012: World Economic Forum Hit By Igloo-Building Protesters» представляє матеріал про захід, який проводили антиглобалісти з організації «The Occupy movement» в Давосі (Швейцарія), де проходив Всесвітній Економічний Форум [6]. В аспекті комунікативних агентів ми виявляємо *суб'єкт протидії (the Occupy Davos movement – недержавну організацію, що представляє рух «Occupy Davos» («Захопи Давос»)), яка організовує акції протесту на кожному ВЕФ, та об'єкту протидії (the World Economic Forum – Всесвітній Форум з економічних питань, що кожного року збирається в Давосі для обговорення міжнародного економічного становища, та big bosses of business and world politics – лідери держав та представники крупних корпорацій і банків, які обговорюють не стільки економічні, скільки політичні питання в аспекті розвитку світу). Проблемою комунікативного конфлікту виступає нерівноправний розвиток економік країн – сильні економіки розвиваються за рахунок слабкіших, слабкі країни стагнують (... Many in Europe and the U.S. – especially those without work – feel betrayed by solutions that they feel favoured the very bankers and financial players blamed for the crisis. In rich and developing economies, income inequalities are on the rise ... [6]), а прагматичною метою суб'єктів протидії є продовження всесвітньої акції «Occupy Wall Street», що направлена проти гегемонії великих корпорацій та на привертання уваги до незадоволення економічним станом розвитку світу, за який, за думкою антиглобалістів, несуть провину лідери країн та економічні уми, що зібралися в Давосі.*

«Емоційно-стильовий формат спілкування» [4, 385] виражається у взаємодії, де мають бути враховані реакції комунікантів, що задіяні в дискурсі. Саме тому ми звертаємо нашу увагу на репрезентації через мову глобалізаційних характеристик як на опис таких впливових сил, що вирішують майбутнє світу та налаштовані одержати певні бонуси, перш за все, на свою користь. Це – політики США та інших могутніх країн, три впливові світові економіки (США, Росія, Франція): ... *Politicians from the U.S. and other countries will be seeking investment in their districts, investors will be hunting out promising young entrepreneurs, and everyone will be looking for the year's next big gadget ...; ... That's a particularly potent message for three world powers facing elections this year – the U.S., Russia and France – as well as for the Arab world after its string of uprisings ... [6].* Решта висловлювань репрезентує слабкі позиції глобалізації та недоліки в економічному розвитку світу, задля рішення яких і зібрався цього разу Форум – багаті економіки, на думку антиглобалістів, виживають за рахунок бідних країн – в багатьох країнах світу перспективи процвітання стають дедалі хрупкішими, довіра до державних інституцій та президентства падає, нерівність між багатими країнами та тими, що розвиваються, стає вражаючою, економічні ринки не мають стабільності, а виклики єврозони не ясні: ... *In many countries, prospects for prosperity are increasingly fragile. Trust in presidents and CEOs, and the systems they represent, is drying up. Uncertainty lurks for the eurozone, and for Afghanistan, Syria and North Korea as well ...; ... In rich and developing economies, income inequalities are on the rise ...; ... The overarching question for many government leaders will be how to restore growth despite rising debts and sinking market confidence ... [6].*

Зафіксовані в цих прикладах проблеми підтверджують зону конфлікту, що активується в комунікативній ситуації між акцією антиглобалістів та глобальним інститутом – Всесвітнім Економічним Форумом. Комунікація відбувається дистанційно: табір протестувальників розташовано поряд з фешенебельним готелем, де живуть учасники Форуму та багатії на відпочинку. Встановлення на снігу вігвамів та юрт, щоб привернути увагу світових лідерів до реального стану, в якому живе більшість простих людей, виступають яскравими застереженнями можновладцям: ... *An igloo protest camp sprouting*

up amid \$500-a-night hotels and security cordons at the Swiss resort of Davos seems to serve a warning to the world's rich and powerful gathering here: Beware, or you might be sleeping in the snow next year, too... [6].

Особливої уваги заслуговує той факт, що організатори економічного заходу і його учасники (а це близько 40 керівників держав та 18 представників центральних світових банків) визначають основний посыл форуму як «It's the perfect barometer of the temperature of the world» («Даний Форум – ідеальний барометр, що визначає температуру світу!»). На це визначення антиглобалісти представляють своє поняття цієї небезпечної «температури світу» та оснащують свій табір плакатами зі своїм баченням ситуації: «Beware, or YOU might be sleeping in the snow next year, too» (Завтра і ТИ теж можеш спати на снігу!)

Конституційні ознаки даного виду дискурсу, який ми називаємо антиглобалізаційним, знаходяться в межах комунікації, що має свої *сигнали* (розташування табору перед очима можновладців, скандування антиглобалізаційних викликів та слогани «Beware, or you might be sleeping in the snow next year, too!» та «If voting could change anything it would be illegal.»), *реальне спілкування* (розмови з людьми, що проявляють зацікавленість, та вимушене обговорення поведінки антиглобалістів організаторами форуму й міською владою з метою уникнення прямого фізичного конфлікту), *дистантність* (опосередкована комунікація об'єктів та суб'єктів протидії), *достатня ступінь посилу* мети організаторів акції, *комунікативна етика* (і протестуючі, і учасники форуму, і влада Давосу дотримуються певних правил поведінки по відношенню до всіх сторін комунікації). Прагматика даного виду дискурсу полягає в наявності мети та стратегії протидії ... *an igloo-and-yurt camp and anti-capitalist entreaties ready to greet the big bosses of business and world politics ...* та ... «We'll make small actions in the village, we're going to disturb things a little bit,» said organizer David Roth, a Swiss leftist politician camped out for the week ... [6]. Така стратегія та тактики, застосовані в рамках комунікативної взаємодії концептів ГЛОБАЛІЗМ та АНТИ-ГЛОБАЛІЗМ, призводять до досягнення прагматичної настанови, що знаходить реалізацію в межах антиглобалізаційного дискурсу: учасники форуму мають піднімати питання, замовчування яких викликає таке жваве обурення антиглобалістів та змушує їх жити на снігу: ... *Business leaders will hold private panels on how to employ more young people, restore faith in leadership, make cleaner energy more economically appealing, and profit from new technology...* [6].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проаналізовані відносини між об'єктами сучасної картини світу ГЛОБАЛІЗМОМ та АНТИГЛОБАЛІЗМОМ можна узагальнити в наступному: представлені концепти належать до одного концептуального прошарку, мають означені зони пересічення, в яких проявляється певна опозиційність їх ціннісних ознак; вони характеризуються взаємозалежністю в актуалізації та мають єдину інтегральну складову – глобальне управління. Ці критерії дають нам право підтвердити статус ГЛОБАЛІЗМУ і АНТИ-ГЛОБАЛІЗМУ як концептуальних корелят, що функціонують в межах певного виду дискурсу. В цій дискурсивній площині АНТИГЛОБАЛІЗМ має своєрідний, притаманний лише йому комунікативно-прагматичний потенціал. Перспективним нам бачиться аналіз комунікативно-прагматичного потенціалу антиглобалізаційного дискурсу в комунікативному блоці «Соціально-культурний простір».

Література:

1. Недайнова І. В. Когнітивний дисонанс як причина виникнення нових концептів / І. В. Недайнова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Філологічні науки. – № 14 (273). – Луганськ : Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – С. 52–58.
2. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура ; [пер. з англ.]. – СПб. : Евразия, 2000. – 320 с.
3. Даниленко В. П. Глобалистская картина мира, или глобалистика, глобализм, антиглобализм, глобализация и антиглобалистская борьба. [Електронний ресурс] / В. П. Даниленко. – Режим доступу : <http://www.islu.ru/danilenko/articles/sepirkart.htm>.
4. Карасик В. И. Языковые ключи: монография / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 40 с.
5. Солсо Р. Л. Когнитивная психология / Р. Л. Солсо; [пер. з англ.]. – М. : Тривола, 1996. – 600 с.
6. Davos 2012: World Economic Forum Hit By Igloo-Building Protesters [Електронний ресурс]. – Huff Post. – Jan. 23, 2012. – Режим доступу : http://www.huffingtonpost.ca/2012/01/23/davos-2012-world-economic-forum-igloo_n_1223444.
7. Klein N. NO LOGO [Електронний ресурс] / N.Klein. – Режим доступу : http://www.tcnj.edu/~allyn/nologo/naomi_klein.pdf.
8. Mertes T. A Movement of Movements: Is Another World Really Possible? / T. Mertes, B. Cassen, J. Bove / [ed. by T. Mertes] [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу : http://www.amazon.com/Movement-Movements-Another_Really_Possible/dp/1859844685/ref.
9. Morse C. Theory of the Anti-Globalization Movement / C. Morse // New Formulation. – No. 1. – V.2. – 2003 [електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.flag.blackened.net/nf/1/antiglobalization.htm>.
10. Starr A. Naming the Enemy: Anti-Corporate Movements Confront Globalization / A. Starr. – N.Y. : Zed Books, 2001. – 288 p.

УДК 811 – 111'373.7

Л. М. Нікітюк,

Національний університет «Острозька академія», м. Острог

СОЦІО- ТА ЕТНОЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ У БРИТАНСЬКОМУ ТА АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто соціо- та етнолінгвокультурне значення фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом в англійській мові, проаналізовано спільні та відмінні характеристики фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом у британському та американському варіантах англійської мови.

Ключові слова: фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом, лінгвокультурні особливості, британський варіант англійської мови, американський варіант англійської мови.

СОЦИО И ЭТНОЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ С ТОПОНИМИЧЕСКИМ КОМПОНЕНТОМ В БРИТАНСКОЙ И АМЕРИКАНСКОМ ВАРИАНТЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

В статье рассматривается социо- и этнолингвокультурное значение фразеологических единиц с топонимическим компонентом английского языка, анализируются общие и различные характеристики фразеологических единиц с топонимическим компонентом в британском и американском вариантах английского языка.

Ключевые слова: фразеологические единицы с топонимическим компонентом, лингвокультурные особенности, британский вариант английского языка, американский вариант английского языка.